

Відповіді на питання підготувала **Галина ДОБРОЛЬОЖА**, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри методики викладання навчальних предметів КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР

1. Які вимоги містить законодавство щодо дотримання академічної доброчесності під час атестації педагогічних працівників?

З 01 вересня 2023 року набуває чинності наказ МОНУ від 09.09.2022 за № 805 «Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників» (далі – Положення). У цьому документі є чимало новел, які зацікавлять керівників закладів освіти усіх рівнів та педагогічних працівників.

Зокрема, новим і цікавим досвідом для педагогічних працівників стане вимога, зафіксована у розділі I, п. 4 Положення, *провести атестацію з дотриманням академічної доброчесності*.

Варто зазначити, що вимога академічної доброчесності закріплена у ст. 42 Закону України «Про освіту» (2017): *академічна доброчесність* – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Також про необхідність дотримання принципів академічної доброчесності як ціннісного орієнтиру, який становить мету базової середньої освіти, йдеться у Державному стандарті базової середньої освіти (2020).

Міжнародний центр академічної доброчесності (ICAI), до структури якого входить Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, визначає академічну доброчесність як дотримання і захист низки фундаментальних цінностей: академічної свободи, чесності, справедливості, довіри, об'єктивності, професіоналізму, взаємоповаги, нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності, прозорості, публічності, законності, здорового глузду, відповідальності та готовності до дій. Важливо усвідомити, що академічна доброчесність стосується не лише студентів та науково-педагогічних працівників ВНЗ, але й кожного члена освітянської спільноти – працівника управління у сфері освіти, керівника закладу освіти, педагогічного працівника (вчителя, викладача, вихователя), здобувача освіти (учня, вихованця, студента).

До переліку вимог, які ставляться перед педагогічним працівником щодо дотримання академічної доброчесності, входить: дотримання норм вітчизняного та міжнародного (за потреби) законодавства щодо авторських та суміжних прав; покликання на джерела інформації у разі використання розробок, ідей, відомостей; надання правдивої інформації про методи і результати дослідження, про результати педагогічної (науково-педагогічної, наукової, творчої) діяльності; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти, а також об'єктивне оцінювання результатів навчання.

У Положенні при визначенні повноважень атестаційних комісій I–III рівнів зазначено, що атестаційна комісія встановлює відповідність вимогам законодавства наданих педагогічними працівниками документів і вживає заходів щодо перевірки їх достовірності.

Таким чином, кожен документ, який надає педагогічний працівник при призначенні (переведенні) на посаду та/або під час підготовки до атестації, повинен верифікуватися компетентним працівником (директором, працівником відділу кадрів, членом атестаційної комісії): диплом, сертифікат, свідоцтво, нагородний лист, грамота, подяка і под. – за спеціальними реєстрами на сайті МОНУ, відділів освіти, університетів, інститутів післядипломної педагогічної освіти, інших установ та організацій; наукові статті, тези – за архівами номерів на сайтах видавництв (редколегій) тощо. Також перевіряється участь педагогічних працівників у різних наукових та методичних заходах – наукових конференціях, тренінгах, майстер-класах, вебінарах, семінарах.

Проблема дотримання академічної доброчесності в різних галузях і в освітній зокрема стоїть надзвичайно гостро, і свідченням законодавчого упорядкування у цій сфері є проєкт Закону України «Про академічну доброчесність», який перебуває на стадії обговорення та прийняття Верховною Радою України.

2. Які переваги щодо атестації отримує педагогічний працівник, який успішно пройшов сертифікацію?

Сертифікація учителів має на меті осучаснити процедуру перевірки професійних компетентностей педагогічних працівників і поступово витіснити традиційну атестацію. Суть, зміст і форма проведення сертифікації, її наслідки для вчителя розкрито у постанові КМУ № 1190 «Положення про сертифікацію педагогічних працівників» (27.12.2018). У п. 40 постанови зазначено, що успішне проходження сертифікації зараховується як проходження чергової (позачергової) атестації педагогічним працівником з присвоєнням йому наступної категорії педагогічного працівника або підтвердження наявної вищої категорії.

У «Положенні про атестацію педагогічних працівників» (2022) (Р. I, п. 3) деталізовано результати успішної сертифікації. Таким чином, проходження сертифікації зараховується як атестація педагогічного працівника, а також є підставою для присвоєння йому відповідної кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання. У такому разі присвоєння (підтвердження) кваліфікаційної категорії та/або педагогічного звання проводиться без урахування тривалості міжатестаційного періоду; без підвищення кваліфікації за певний рік; без дотримання вимог щодо освітнього рівня та педагогічного стажу; без проведення будь-яких заходів, які пов'язані з вивченням та оцінюванням фахової діяльності та професійних компетентностей учителя.

У Положенні зазначається, що успішна сертифікація зараховується один раз протягом терміну дії сертифіката (три роки) під час чергової або позачергової атестації, яка проводиться за ініціативи педагога.

За роки апробації переваги сертифікації оцінили тисячі вчителів початкових класів – успішно проходили випробування понад 63% учасників. У 2023 році можливість сертифікуватися отримали вчителі математики та української мови і літератури – по 500 осіб за кожною спеціальністю, тож віримо, що освітяни сповна скористаються наданими їм правами і можливостями.